

"EDINOST"

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

"Edinost" stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta " 3.—; " " 4.50
za četrt leta " 1.50; " " 2.25

Posamične številke se dobivajo v prodajnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 4 nov.

Na naročbo brez priložene naročnine se upravištvo ne ozira.

EDINOST

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 28. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglasi in oznanila se račune po 7 nov. vrstica v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.

Poslana, javne zahvale, osmrtnice itd. se račune po pogodbi.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravištvo v ulici Carintia 28. Odprte reklamacije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinost je moč«.

Jezik zemljiških knjig.

(Konec).

Najobširnejše bile so obravnave v štaterskem deželnem zboru. Za poročanje o tej zadevi volil se je poseben odsek, ki je podal deželni zboru dvojno poročilo.

Poročilo večine sicer priznava, da nobeden izmed vseh zakonov in propisov, kateri uravnavajo zemljknižno pravo, ne spregovori niti besedice o jeziku zemljiških knjig. Indirektno pa se da iz tega, da so v izvršilni naredbi, katero je izdalo pravosodno min. k zakonu o napravi novih zemljiških knjig, natisnjeni obrazci le v nemškem jeziku, ter da so se rabili le nemški obrazci, nadalje iz tega, da so se morali vsi spisi iz starih zemljiških knjig, ki so bili v nemški, prenesti v nove knjige, sklepati, da se sme tudi za naprej vse vpisovati le v nemškem jeziku v te knjige, katere so „nach Ablauf der vom Gesetze vorgeschriebenen Edictalfristen in deutscher Sprache in Rechtskraft erwachsen“.

Iz te mnogoletne izključljive rabe nemškega jezika izvira, da je postal nemški jezik vpisov važen del notranje uredbe zemljiških knjig, in zaradi tega sega ministerški ukaz, ki spreminja to notranjo uredbo, v zakonodajstvo deželnega zbora. Poročilo nadalje naglašja, da slovenski jezik za take vpise še ni dovolj razvit, da tudi noben dosedanjih ministerških ukazov, kateri so urejevali rabo slovenskega jezika pred sodišči, ni omenjal zemljiških knjig. V sled tega nasvetuje odsek, naj deželni zbor deželni odbor naroči: „pritožiti se zoper ta ukaz v smislu čl. II. črka b, zakona z dne 21. decembra 1867, št. 143. d. z., pri državnem sodišči“.

Poročilo odsekov manjšine naglašja, da ukaz ničesar novega ne ukazuje, ampak le ponavlja v raznih državnih zakonih utemeljena načela (§ 14. o. s. r., dv., dekr. z dne 22. decembra 1835, št. 109. z p. p. posebno pa §§ 96. 98. in 102. o. z. z. ter §§ 5. in 9. instrukcije k temu zakonu). Da je prasanje rešeno v državnih zakonih, to najbolj pobja trditve odsekov večine, da je v tej zadevi deželni zbor kompetenten.

Deželni zbor štajerski pritril je v svoji seji dne 17. januarja 1888. predlogu odsekov večine.

Konečno je še omeniti deželni zbor koroški, kateri je v svoji seji dne 19. januarja 1888. leta sklenil nastopni resoluciji:

1. Ukaz pravosodnega ministra z dne 21. julija 1887, št. 12118, ni niti potreben, niti umesten; on škoduje varnosti pravnega prometa, uničuje vrednost in korist zemljiških knjig ter škodi realnemu kreditu;

2. deželni zbor oporeka zaradi tega zoper to, da se je ukaz izdal, ter da se po njem ravna, in naroča dež. odboru, naj ta sklep naznani ministerstvu v roke gosp. ministra predsednika in zahteva, da se omenjeni ukaz pravosodnega ministerstva preklicae.

Nasproti tem izjavam in sklepom, kateri se opirajo na formalne in materialne razloge — prirojjeni so, kakor smo zgoraj vidili, vsi po tistem kopitu; preiskovati nam je, v kolikor so ti razlogi utrjeni.

Formalni razlog, na katerega se ti sklepi opirajo, je ta, da je po § 11. lit. k ustanovnega zakona z dne 21. decembra 1867, št. 141. d. z., in po deželnih redih prepuščeno deželnim zborom zakonodajstvo o notranji uredbi zemljiških knjig. K notranji uredbi spada tudi jezik, zatorej je ministerstvo segalo v kompetenco dež. zborov, ko je to zadevo ukazoma uravnavalo.

Glavna napaka tega dokazovanja je, da je napočna petitio principii. Kdo pa pravi, da spada jezik, v katerem se naj v zemljiške knjige vpisuje, k njihovi notranji uredbi? To bi se moralo še le dokazati, toda vse te izjave in sklepi, da si obravnava vajo tako važno in kočljivo prasanje, so zelo plitvi in imajo skupno napako, da mnogo preveč trde, a le premalo dokažejo. Ne; določitev jezika, v katerem se naj vpisuje v zemljiške knjige, ne spada k njihovi notranji uredbi. Ima li tisti, kateremu je naročeno, določiti notranjo uredbo mojega stanovanja, določevati tudi jezik, kateri naj se govori v tem stanovanju? Sodim, da ne.

Najboljši dokaz za napačnost napominanega nazora pa so razni deželni zakoni o napravi in notranji uredbi zemljiških knjig. V Avstriji sklenilo se jih je 17, pa v nobenem ne nahajamo ne besedice o jeziku vpisov. Pod naslovom: „Notranja uredba zemljiških knjig“ razpravljajo se po vseh teh zakonih le določila o glavnej knjigi (obseg zemljknižnega uložka, listi zemljknižnega uložka, iskalniki) in o zbirki listin. O jeziku ni govora.

Zakonodajstvo o napravi novih zemljiških knjig ter o njih notranji uredbi prepuščilo se je dež. zborom le zaradi tega, ker je bilo treba ozirati se na različne

razmere posameznih dežel. Nekatere dežele l. 1867. še sploh zemljiških knjig imele niso, drugod so imele takozvane „Verfachs-bücher“, nekod „Hypothekenbücher“, v nekaterih deželah pa so uže bile urejene zemljiške knjige po zistami glavne knjige. Da je mogoče v vsakej deželi javne knjige z ozirom na tam uže obstoječe enake naprave, ter z ozirom na razmere in potrebe posameznih dežel urediti, prepustilo se je to delo dež. zborom. Da bi se s tem izročilo dež. zborom v rešenje tudi jezikovno prasanje, se ne more trditi, in zaradi tega tudi deželni zastopi ne morejo v tej zadevi kompetence za se reklamovati.

Dosledno bi bilo, ako se dež. zastopi, kateri so v svojih sklepih izrekli, da se smatrajo kompetentnimi, ne bi omejili na proteste in izjave, ampak ko bi tudi sklenili — opiraje se na § 11. lit. k cit. — primerno novelo k zakonu o napravi novih zemljiških knjig, da se vsakemu dvomu v okom pride. Storil je to le tržaški deželni zbor, kateri je dne 18. januarja 1888. l. pri posvetovanju o zakonu o napravi novih zemljiških knjig sprejel v § 3. to-le določilo: „Zemljiška knjiga obsega glavno knjigo in zbirko listin. Glavna knjiga vseh zemljiških knjig mesta tržaškega in okolice (teritorija) se napravi in vodi v laškem jeziku. Kadar se v smislu § 5. zakona z dne 25. julija 1871, št. 95. d. z., v glavni knjigi oslanja na določena mesta listin, katera niso pisana v laškem jeziku, preskrbeti je uradoma laški prevod bistvenih določil“.

S tem bi bili prav za prav pri kraji, kajti, če deželni zastopi za rešitev tega prasanja niso kompetentni, bilo je vse govorjenje in sklepanje v tej zadevi neumestno. Le zaradi važnosti predmetove spregovorimo naj kratko še o ostalih razlogih.

Naglašalo se je, da bode ta praksa škodila realnemu kreditu, da na zemljišča, pri katerih se nahajajo slovenski vpisi, ne bode moči dobiti posojil pri denarnih zavodih. To je jalov ugovor. Nobeden več kreditni zavod ne prikriva, da mu preostaje dandanes mnogo denarja, za katerega ne more dobiti varne hipoteke, ter da v sled tega služi prenizke odstotke. Vsakdo, katerega posestvo je varna hipoteka — o drugih itak ni govora — bode, naj je za lastnika vpisan v katerem si bodi jeziku, našel obilo zavodov, ki mu ponujajo denar. Vsakako bode imel zato manj skrbi, nego je imajo kreditni zavodi.

Sklicevalo se je na publiciteto javne knjige, katerej nasprotuje, če se vsrjšo vpisi v drugem, nego v nemškem, oziroma laškem jeziku. Ako kdo v resnici misli, da je publiciteti bolje vstrežemo, če se vpisi vrše v jeziku, katerega večina prebivalstva ne razume — prosto mu!

Nadaljni ugovor je ta, da se ruši veljava notranjega uradnega jezika, ker mora za naprej sodišče dajati naročila zemljknižnemu uradu v jeziku prošnje. Posito, sed non concessio, da je notranji uradni jezik zakonito določen — pri tej priliki ne maramo razpravljati tudi tega prasanja — ali se je to načelo res rušilo z ministerstvim ukazom? Ne, ker taka posebna naročila se sploh ne dajejo, ampak po § 5. instrukcije k o. z. z. velja za zemljknižni urad kot naročilo v smislu § 102. o. z. z. od sodišča načrtana rešitev prošnje, in držeč se besed te rešitve mora vodja zemljiških knjig izvršiti vpis (§ 9. instr.). Da se morajo slovenske zemljknižne prošnje po obče znanih propisih reševati v slovenskem jeziku, tega ni treba posebej dokazovati. Potem pa mora zemljknižni urad tudi v slovenskem jeziku vpisovati, ker mu je naročeno, držati se izrazov, ki se v odloku nahajajo, sicer bi prepustili manipulativnemu uradniku, da odločuje ter z slabo prestavo zgrešuje v velevažnih zadevah. Praktika, ki velja tu in tam, da se namreč slovenske zemljknižne prošnje v slovenskem jeziku rešuje, zajedno pa načrta tudi nemška prestava rešitve, katera velja zemljknižnemu uradu za naročilo, je zatorej v očigled določbam §§ 98. in 102. o. zak. z. in §§ 5. in 9. instrukcije k temu zakonu, nezakonita.

Ugovarjalo se je proti ukazu pravosodnega ministra tudi, da slovenski jezik ni dovolj razvit za posel, ki mu je naročen po ministrovem ukazu. Meje, katere smo si v uvodnih stavkih tem vrticam postavili, nam branijo, odgovarjati primerno. To pa smemo pri vsej skromnosti trditi, da bode obstanek tega lista („Sl. Pr.“) širšim krogom živ dokaz, da je tudi ta argument — neosnovan.

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor tržaški.

(III. seja dne 15. oktobra 1888.)

(Konec.)

Po predlogu deželnega odbora, o katerem poročja posl. dr. Piccoli, sprejme

PODLISTEK.

Sobotno pismo.

Izpod Nanosa.

Ko sem te dni prejemal zahvale za komplimente, koje sem ponujal slavni poroški „giunti“, mislil sem si: ako psu stopiš na rep, zacvili; ko je še oni dan nekoliko zasmrdelo po „pasjih dnevih“, bile so mi v mislih pokojnega Levstika besede: „Da bi kmetje bili očenaš učili, namreč zlega najbrže davka bi molili“. Drugi bi pa rekli: sitnih muh in še sitnejših podlistkov spasi nas, Bože!

S tem pa nočem morda samega sebe povisevati in drugih poniževati, ali pa narobe, temveč dokazati, da, kdor molči, devetim odgovarja. Da, srebrna je golka, a zlat je molk, osobito dandanes, ko je svet tako materialističen. Ali drži, da drugi na tebi drva cepijo in zraven še molči, da se ne zameriš; to ni baš lahka reč. Če bi bili Slovenci le molčali in roke križem držali, rekli bi zdaj nasprotniki naši: Slovenci so bili mehak narod; tako pa morajo hote ali nehoti trditi: Slovenci so žilav narod.

Dakle, kedar treba:

„Zaupij, da vsa ušesa bodo polne,

Če tudi se na te veseljni svet zakolne“.

Tako je z našim pisanjem „pod črto“. Če pišeš pohlevno, spodobno, pošteno in konservativno, pravijo: to je mevža, in uže se oglasi jih sto, le-ta „pisaril“ ne bo. Če jo pa zaviješ malo bolj gorjanski, da barem vsaka tretja beseda pošegeta pod rebra, zopet tožijo: to je robato, „duh plemenit podobe višje ljubi“. Ta vzdihuje: bilo bi še, bilo, a jezik, jezik; manjka pile. Temu ugaja to, onemu ono, nikdar pa nista toliko složna, da bi rekla skupno: to je dobro. Ta „kima“ zadovoljno z glavo pri prvem, oni pri drugem oddelku, nikdar pa ne kimata oba zajedno.

Lahkoživec bi se rad vedno smejal, tudi če mu razlagaš po najnovejših virih peklenke muke. Čmernežu to ni prav, smeh mu je budalost, šala novost; zanj bile bi morda kake temeljite razprave, ali puste statistične črtice ob onih laških omikancih, ki so goriške „Sokole“ insultovali oni dan. Tedaj bi morda ipak zadovoljno vzdigal obrvi, rekoč: to je učeno, to umem, ne pa one čenče: kako preganjajo muhe, kedaj je v Istri trgateg, kedaj pravi Dežman, da ima rad slovenski jezik, kedaj se kak deželni predsednik odpove, kedaj zopet pravi predsednik „redivivus“, da je on gospodar v zbornici. Oni bi rad vedel, kedaj se reši vshodno vprašanje, kedaj bo v istrski zbornici kdo drugi opravljaj službo predlagatelja konca de-

bate, kedaj se razširi volilna pravica tudi na pse, ker so nekateri uže sedaj tako prošinjani z duhom „del avita cultura“, da vodijo z seboj pse na galerijo, kjer jih rabe v razne kričee, cvileče in lajajoče svrhe. Odmah potem mislim, ko dobe ženske volilno pravico, jeli se bodo Lah v „blaženi“ Istri potezati za to, da bodo smeli i psi prihajati v zbornico brez torbe in ovratnice, zavarovani z poslansko imuniteto. Barem dogodki najnovejše dneve kronike kažejo na to. Ker pa uže znamenja tako silno blagovoljno uplivajo na nekoje, kako bodo še le „facta“!

Tako gre marsikdo v mislih še dalje, „so lange die Gedanken noch zollfrei sind“ ter zaključí: ker je bil uže v zgodovini „dolgi“ in „trupati“ parlament, morda doživimo, da bode k malu i „pasji“ parlament. I to je napredek...

Res žalostni so časi, da pesme civilizirani lajati na galeriji, zastopnik naroda slovenskega pa nesme govoriti v zbornici, kakor ga je mati učila. O tempora, o mores!...

To je prežalostna stran v povestnici naši. Obrnimo se raje na drugo, premda ne veselo, a vsaj ne tako žalostno. V mislih imam razmere o tržaških šolah. Če pojde to takim pravcem, kakor kaže, bode otrokom doba mladih let res več kot zlati

čas. Samo če obiskujejo učilnice, kupili jim bodo vsega, česar potrebujejo in dal tudi mnogo, česar ne potrebujejo; dajo jim neki koncem šolske dobe tudi „rdeče“ košulje. Da jim pa ne ostane glava povsema prazna, dobi otrok za to štafazo — slame. I to je nekaj več ko nič. Uboga deca navadi se par laških besed in dorasla, bode govorila ono klasično italijansčino, kakoršno sem večkrat slišal v okolici tržaški, n. pr. provaj, provaj venir a kaža della škola, mi ti darò zò kolla šiba. Kaj ne, to doni „skoro“ tako, kakor Petrarkini soneti. Na to morajo biti Lah res ponosni, ker tako klasično, menim, govore malokje dijalekt benečanski, kakor baš v okolici tržaški. Za to moremo nasprotnikom le čestitati, da se potezajo za tako ceno. Če so res tako „fini“ ter gledajo toliko na čistočo in lepoto jezika svojega, moralo bi jih biti sram, da se jim jezik tako pači. Sicer se pa teh ljudi ne more o ničem prepričati, zato se moramo ravnati po besedah: klin s klinom. Ker se pa nasprotniki naši dosta bolj dosledno ravnaajo po tem receptu kakor mi, napisali bodo baje kmalu nad vsaka šolska vrata taka-le vabila:

„Otroci dobe v ti šoli obleke, (če je nimajo) hrane (če nimajo s saboj kruha), in koncem vsacega šolskega leta otep slame za pod (recte v) glavo. Oni, ki do-

se resolucija glede odškodnine za odpravo svobodnega pristanišča, da se pušča užitinski davek, ali pa naj se plača primerna odškodnina, če prevzame država užitinski davek in konečno resolucija glede osnovne italijanskega vesešilišča v Trstu. Ta resolucija se še razširi po predlogu poslanca dra. d'Angelija, kateri je razpravljaval v obširnem govoru o tiskovnih razmerah v Trstu in o rabi slovenskega jezika pri sodiščih, tako, da se poziva vlada, naj raven v tiskovnih zadevah, kakor se ravna v drugih kronovinah in naj skrbi, da se varuje italijanski jezik kot sodnijski jezik.

O zakonskem načrtu deželne odbora glede varnosti občinstva v gledališčih in drugih javnih prostorih vname se daljša razprava.

O glavnej razpravi opazi poslan. dr. Venezian, da bode sicer glasoval za predlog, ali predlagal bode v posebnij razpravi premembe posameznih točk.

Posl. R. Luzzatto je proti zakonu, ker baje ne bode imel dovolj uspeha. Predlaga, naj se preide preko predloge na dnevni red ter naj se sklene, da prevzame magistrat daljne naredbe v tem smislu v sporazumljenju z dež. namestništvom. Ako bi bil odbit njegov predlog, želi, da se sprejmejo le prvi trije členi predloge.

Posl. pl. Burgstaller vjema se na temelju §. 92. mestnega statuta z predgovornikom, kajti po določbah tega §. more magistrat po obstoječih potrebah glede varnosti občinstva v gledališčih itd. izdajati in opozivati naredbe, med tem, ko se more vsprejeti in odpraviti deželni zakon le v sporazumljenju dveh faktorjev. Govornik je prepričan, da se določbe za kronovino Dolenjo-avstrijsko — kakor so navedene v utemeljajočem poročilu — nikakor ne morejo uporabiti za Trst, kajti tudi v tej kronovini so določbe različne po raznih krajnih razmerah. Da ne bi se osnovala precedenca, želi, da se reši ta zadeva v kompetentnem krogu mestnega magistrata, kot lokalne policije.

Poročevalec dr. D o m p i e r i analizuje vsebino §. 92. mestnega statuta, po katerem more uplivati vlada v predmetih lokalne policije. Izjavlja, da je postopala vlada v tej zadevi popolnoma pravilno in da je želeli zakona tudi zaradi tega, da nima občina kot lokalna policija nobene odgovornosti v slučaju požara; dalje se mora rešiti to vprašanje tudi iz važnega vzroka, to je i da se konečno določi delokrog občinskih in državnih organov.

Vladni zastopnik vitez Rinaldini podpira predgovornika, dokazajoč, kako težko je določiti delokrog občinskih in državnih organov; vsekakor je vladna stvar, izdajati dovoljenja za gledališčne predstave; vlada vodi tudi nadzorstvo s tem, da odpošlje v gledališče svojega komisarja, od druge strani pa sodeluje občina s tem, da pošilja gasilce v gledališča. Bistveno ima se s tem zakonom določiti skupno delovanje mestnih in vladnih organov. Spomenja konečno slične postavbe v kronovini Kranjskeje.

Predlog posl. R. Luzzatta, da se preide preko predloge na dnevni red, ostane v manjšini.

O podrobnej razpravi sprejmejo se po predlogu poslanca dra. Veneziana

vrše šolsko obiskovanje, pa dobe dva otepa slame, italijanski jezik in slovnico za privatno učenje (če hočejo kedaj znati laški); vsak učenec dobi tudi privilegij, da sme reči vsakemu „ščavo“, kdor ne govori tako spakedrane italijansčine, kakor on“. Zato, slovenski roditelji tržaški in okoličanski, slušajte besede dobro Vam želečega človeka: pošiljajte deca svojo v šolo tija, kjer ne dobe le slame namestu naukov, temveč vsega, česar potrebujejo kot dobri kristijani in zvesti državljani. Pošiljajte otroke v slovensko šolo in videli bode, da tam ne uče, koga treba sramotiti in žaliti, temveč dati vsakemu njegovo ter potezati se za svojo čast in pravice povsod in vselej!

Gospod urednik! Da pa ne bo moja propoved tako dolga, kakor fascikul „Jastreba contra Grlica“, moram i jaz nehati, ker današnji razvajeni svet ne ljubi dolgosti nikjer, celo v nekaterih ljudi življenji ne. Samo kratko in jedrnato, sicer ne ugaja. Dolgi romani, pravijo, niso pikantni in za to ne, ker so „dolgi“. Marsikaka dolgotrpnost zdi se nam tudi široka, n. pr. kratkovidnost nekaterih ljudi, ker nečejo spoznati pravice. Take stvari so torej za moderni svet predolgočasne. Da se pa i meni ne zgodi kaj sličnega, zato Vam kliče: Na svidenje! Vaš C.

Dobro došli!

(Ur.)

nastopne spremembe: v čl. I. 1. odst. doda se za besedami: „druga nevarnosti“ beseda „splošno“ in namesto 3. odst. stavi se: „Te določbe sprejmejo se v posebno naredbo, katera se bode objavila“. K čl. III. se doda: „Mestni magistrat tržaški bode izdal posebne določbe v posameznih slučajih, kateri ne spadajo v kompetentni delokrog redarstvenega ravnateljstva. Pri čl. VI. briše se zadnjih 6 vrstic 3. odst. Predloga se zatem sprejme.

Deželni zbor tržaški je s tem svoje sedanje zasedanje končal. Deželni glavar zahvaljuje se poslancem in poročevalcem na poštvalnem delovanju, izrazujoč nadejo, da bode imelo delovanje deželne zbornice zaželjeni uspeh. Po trikratnem „Evviva“ na Njeg. Veličanstvo cesarja, sklene se seja ob 9¼ uri zvečer.

Politični pregled.

Notranje dežele.

S premenami v ministerstvu se bavi še večji del avstrijskega novinstva. Ustop novih dveh ministrov, zlasti pa grofa Schönborna v Taaffejev kabinet, presoja se zelo različno. Čudno je, ako so vsi poluslužbeni listi jako mrzlo, da, rekli bi sovražno, pisali o novem pravosodnem ministru. Posebno „Fremdenblatt“, glasilo našega vnanjega ministra, Madjara Kalnokyja, je Schönborna kaj osorno sprejel, češ, da bode moral svoje nazore premeniti, ako mu je ministerska stolica draga. Vse se boji, da je z Schönbornom mnogo pridobila dualizmu sovražna stranka, ter da se te stranke mišljenje in postopanje v najvišjih krogih odobruje. Nemško-liberalni listi, ki so se pred kratkem prorokovali razpad ministerstva ter bili v tem mnenju potrjeni posebno zaradi tega, ker nemški cesar Viljem II. ni odlikoval Taaffeja, pač pa madjarskega ministerskega predsednika Tisza, so sedaj kar potrti. Zdelo se jim je, da se jim uže povrača moč, kar nankrat zasede grof Schönborn ministersko stolico, mož, ki je očiten nasprotnik dualizmu in vroč zagovornik češkega državnega prava. Staročeški listi so bili posebno veseli te ministerske premene, a poluslužbena „Presse“, ki se je uže znatno sprijaznila z Schönbornom, kroti Staročehev radost, rekoč, da če mislijo gospodje, da je imenovanje Schönborna vseh politike Češkega kluba, se prav temeljito motijo ter da so popolnoma zabili na to, da se kabinet imenuje še vedno kakor do sedaj Taaffejev, a nikakor ne Schönbornov. Madjarski listi, govoreč o tej premeni, pravijo, da avstrijski državni vnder ne smejo zabiti na skušnjaje, katere so si nabrali v dobi konkordata. Ne verjamejo tudi, da bi kdo hotel ustanoviti sistem, kateri bi izival Madjare v opozicijo proti napadom na dualizem. Mladocéhom novi minister ni prav po volji; nadejajo se pa vendar, da bode kot pravosodni minister lahko nekoliko koristil češkemu narodu ter odločnejše izvažal v praksi načelo ravnopravnosti, nego njegov prednik.

Državni zbor sklican je za 24. t. m. Iz Zagreba javljajo, da se je mirna opozicija razdelila v dva dela. Eden zahteva, da se pogodbo z Ogersko še enkrat popolnoma pregleda, popravi, in dopolni; pristoši te stranke se imenujejo revizionisti. Drug del mirne opozicije zahteva pa samo, da se obstoječa pogodba vrši tako, kakor treba. Grof Drašković je vodja tega dela, govornik revizionistov je pa dr. Amruš, kateri brzkone prevzame vodstvo cele stranke, ker so revizionisti v večini.

Ogerski državni zbor se je zopet sešel, da nadaljuje svoje delovanje, ki bode letos posebno živahno. Najprej mu bode rešiti vprašanje o regalijah. Pravi vir nezadovoljnosti so pa prave azijske razmere, ki vladajo še v javni upravi in v sodništvu. Madjarske novine imajo stalne rubrike o poneverjenjih, neredih, zlorabi uradne moči, nasilstvu in svojevolsnosti, s katero se ogrešujejo politični uradniki na deželi.

Vnanje dežele.

Javno mnenje na Ruskem se vedno bolj prijazni z rusko-francosko zvezo. Ruski listi pišejo ostro proti „zvezi miru“, posebno po znanih napitnicah za bivanja nemškega cesarja na Dunaju. „Novoje Vremja“ pišejo proti ruski diplomaciji, ter jo spodbujajo na delo, ker Bismark sedaj sam gospoduje v Evropi. Rusija se mora odločiti, ali stopiti v zvezo z ligo miru, ali jej pa napove vojsko, sicer bode ta delala na vshodu, kar bo hotela. „Journal de St. Peterbourg“ pobija trditev,

da je macedonsko gibanje ruska spletk. Bolgari sami ne verjamejo kaj takega, ker vedo, da Rusija nima več nobene agenture v tej zemlji. Ta list se čudi, da so se celo dunajski oficijozni listi poprijeli te lažnjive vesti ter da jo pomagajo sedaj trositi v svet.

Na Srbskem je baje vender le napočila ministerska kriza. To krizo je prouzročil odstop Garašanina od političnega delovanja. Ko je kralj prisilil Garašanina vmakniti se v privatno življenje, odpovedala je naprednjaška stranka vladi svojo pomoč. Minister Mijatović je zahteval trikrat, naj se ga odpusti, isto tako misli dati svojo odstavko minister stavb Bogičević. Sestava novega kabineta bode brzkone poverjena liberalcu Milojkoviću, Hristić bi bil v novem kabinetu minister vnanjih zadev. Kralj Milan je govoril te dni z urednikom stare „Presse“ ter mu tožil o postopanju Garašanina v njegovi pravdi proti kraljici, katera bi bila uže davno rešena, da je on (Garašinin) ni zavlekel. Delal se mu je prijaznega, mej tem, ko se je dogovarjal s kraljico. Kralj se je bridko pritoževal nad kraljico, katera se hoče z njim pomiriti, kakor on trdi samo za to, da lahko ruje proti njemu. Ta razgovor je napravil v Srbiji prav slab utis.

Iz Berolina javljajo, da pot nemškega cesarja na Dunaj ni imela zaželjenega uspeha. Bismark je hotel namreč izvršiti svoj načrt ter Avstro-Ogersko prav ozko in tesno priklopiti nemški državi. V tem početju so ga podpirali madjarski diplomati, v prvi vrsti pa grof Andrassy. Ta načrt je uže star, Bismark dela uže izza 1867 l. na njega izvršiti. Koj prvo leto po za nas nesrečni vojski s Prusijo, je ponudil Avstriji odlično mesto v nemške zvezi, a naletel je na odpor. Tedanji kancelar Beust je to ponudbo odbil. Ko je pa Beust padel in prišel na njega mesto Andrassy, bila je Bismarku igra mnogo lažja; nemški poslanec baron Werther je pisal Bismarku: „Madjari vidijo v nas Prusakih svoje varuhe“. In res Madjari so delali na to, da bi bila zveza z Nemčijo čedalje večja in tesnejša. Mislili so, da kar se pred 21 leti ni moglo zgoditi, da se izvede lahko letos. Po tej novejši zvezi, prišel bi en del avstrijske vojske pod prusko poveljništvo. Ta načrt je pa tudi letos po tolikem času naletel na odločen upor. Grof Taaffe ni hotel nikakor pristati v tako zvezo in vse se je razbilo.

Pri vsprejemu nemškega cesarja v Rimu so irredentisti napravili demonstracijo. Kričali so „živio nerešen Trst, Trent in Istria“, „živela Alzacija in Lorena“. Nemškega cesarja so menda zlo dojmili taki vskliki. Iz Rima je odpotoval v Napolj, kamor ga je spremljal kralj Umberto, Crispi in Bismark mlajši. V Vatikanu spomnil je menda papež cesarju neugodnega položaja svojega nasproti državi, Bismark pa mu je dal razumeti, da smatra Nemčija Rimsko vprašanje uže rešeno. — Berolinski mestni zbor je sklenil cesarja pri njegovi povratu domov slovesno vsprejeti ter mu izročiti addresso udanosti.

V francoski zbornici je predložil ministerski predsednik Floquet načrt o reviziji ustave. Floquet je rekel, da priznava to potrebo ter da hoče ustreči želji cele zemlje. Republika ostane brez debate, ker je forma splošnega prava. Monarhija je iz tega prava izločena. Tu ne gre o zrušenju republikanskih ustanov, ampak o njih utrjenju. Republika mora biti oborožena proti poskusom rojalistične restavracije ali diktature. Minister predlaga, da bi bil načrt izročen odboru, ki ima uže enake predloge. Vsprejet je bil predlog, da se ta načrt izroči posebnemu odboru. Predlog o reviziji je bil sprejet z veliko večino.

Na Španskem je ministerska kriza, ki bode imela brzkone važnejše posledke, nego se je mislilo. Ministerski predsednik Sagasta si prizadeva zabraniti odstop ministerstva, ker bi potem tudi liberalna stranka propala. Maytos mu svetuje, naj čim preje razpusti zbornico.

DOPISI.

Iz Sežane 5. oktobra. (Konec.) Vsi napisi, transparenti itd. bili so delo domačih naših izbornih umetnikov, kakor Cveka, Ed. Delcotta, Spindlerja, Stetkiewicz i. dr. razun enega transparenta, ki je došel z Dunaja.

Ob koncu vasi napravili so domači fantje lepa, dično okrašena slavaloka; na javnem trgu dal je veselilni odbor po narisu g. Ed. Delcotta napraviti lep visok

iz treh obokov sestavljeni slavalok, kojega so fantje iz vse občine prav lepó se zelenjem, cveticami in zastavami opleli.

Dne 4. oktobra ob 6. uri v jutro bila je po enindvajsetkratnem strelu in zvonenjem budnica po vasi. Koj potem razobesile so se razne zastave, ki so ves dan vihrale v znamenje izredno lepe slavnosti.

Točno ob 10. uri bila je slovesna sv. masa, koje so se vdeležili vsi c. kr. uradniki, starešinstvo, šolska mladina z učiteljstvom, društvo rudečega križa in tudi povabljeni župani iz občin gorenjega Krasa ter mnogo naroda. Po sv. maši zasvirala je glasba na trgu carsko himno in koračnico: „O Avstrija moja“.

Ob enej uri bil je slavnosten kanket, h kojemu so bili razun domačih uradnikov, duhovnikov in učiteljev povabljeni tudi vsi župani sodnega okraja Sežanskega.

Pri banketu napil je župan Sežanski in deželni poslanec, gosp. R. Mahorčič, blizo tako-le:

Velečestita gospoda!

V malih tednih in to 2. decembra, t. j. bode 40 let, od kar je Nj. Veličanstvo, naš presvitli cesar postal vladar Avstrijski, vladar naše premile domovine. Danes smo se tukaj zbrali, da uprav na njegov godovni dan praznujemo ob enem tudi jubilej 40letnice Njegovega vladanja. Prepričan, da je Vam vsem dobro znana zgodovina Avstrije od 2. decembra 1848. do današnjega dne, priznati morate zatorej, da v Avstriji so se v teku tega časa vršile veličanske preuredbe v vseh razdelih državne uprave, da, reči bi moral: Avstrija se je popolnoma prerodila.

„revidnost, modrost, pravičnost in milost našega prevzvišenega vladarja, ki želi le blagostanje in srečo svojim podložnim, spoštile so popolnoma želje današnjega časa. S takimi blagimi čednostimi obdarjen, le svoje podložno ljudstvo srečno videti, pridobil si je ta očetovski vladar srca vseh svojih podložnih narodov, to je onih narodov, koji, akopprav so raznih jezikov, vendar le, ko gre za svojega ljubega cesarja, stojé v vdanosti, ljubezni in zvestobi trdni eden za drugega liki skale našega sivega Krasa.

Srečni, da, več kakor srečni, moramo se šesti Sežanci, z nami vsi Kraševci in Avstrijanci, imeti tega milega vladarja in z hvaležnim srcem moramo se spominati onega znamenitega dne, t. j. 2. decembra 1848, ko je naš presvitli cesar prevzel žezlo svojih preslavnih pradedov; vsacemu poštememu Avstrijancu torej naj doni iz dna srca le en glas in to je: Bog živi, Bog ohrani še mnoga, mnoga leta, nam preljubljenega vladarja Frana Josipa I. Živio, živio, živio! — Vsi navzoči odzvali so z navdušenimi živio kliči.

Po končanem govoru je godba zasvirala cesarsko himno in iz topičev slišalo se je 21 strelav. Na to nasvetuje gosp. Mahorčič, da se sporoči vdanost in zvestoba Nj. Veličanstvu brzojavno, čemur so vsi soglasno pritrdili in gosp. dr. Gregorin sestavi je naslednji telegram, kojega se je takoj odposlalo:

„Nj. Apostolskemu Veličanstvu Franu Josipu I. presvitlemu cesarju

Dunaj.

Župani gorenjega Krasa, proslavljajoči štiridesetletnico slavnega vladanja Vašega Veličanstva, kličejo iz dna svojih src: Bog blagoslovi, Bog ohrani, Bog obvari Vaše Veličanstvo na korist in slavo premile nam Avstrije“.

Podpisali so brzojavko navzoči župani in sicer R. Mahorčič Sežanski, Jakob Pegan Avberski, Josip Gregorčič Lokavski, Josip Suša Štorjski, Josip Babič Rodiški in Ivan Gruden Zgornjski. Ostali župani niso bili navzoči; — zakaj, — ne vem.

Po končanem obedu ob 3. uri popoldne podali smo se na ozaljani javni prostor, kder je pričelo narodno rajanje, ki je trajalo do pozno v noč, kakor prejšnji večer.

Ob 7. uri zvečer bil je zopet obhod po razsvitljeni Sežani in za tim užigali so se umetalni ognji; o tej priliki se je posebno odlikoval gosp. Stetkiewicz, c. kr. finančne straže nadglednik. Plesalo in veselilo se je, dokler ni dež končal lepo veselico, koja ostane vsakemu navzočemu v trajnem spominu.

Opazovalec.

Iz Komna 8. oktobra. (Konec.) To odo je Lenčka Zigon iz Komna, učenka nadaljevalnega tečaja, prav dobro deklamovala in živahen rokoplesk ji je sledil v pohvalo. — Zapeli so potem otroci pesem: „Fran Josip I. — Potem nastopil je Rudolf Strekelj iz Komna, učenec IV. razreda ter je deklamoval pesem: „Šolska zastava“, koje je tudi v to namero zložil g. Janko Leban. — Žel je obilno pohvalo.

Tiskarna Dolenc v Trstu.